

ROSA TORAN

JOSEP MIRET MUSTÉ (1907-1944)

Conseller de la Generalitat, deportat i mort a Mauthausen.
Militància política, acció institucional i lluita antifeixista

Pròleg de Josep Fontana

REPUBLICA FRANÇAISE
Timbre 01
de dimension 13

N° 112971 Série B
CARTE D'IDENTITÉ

PREFECTURE DE POLICE

Nom : *Regulier*

Prénoms : *Jean*

Né le *24 Janvier 1911*

à *Maiellas*

département *Aude*

Nationalité : *Française.*

Profession : *Dessinateur*

Domicile : *5, rue
Nicolas (20e)*

SIGNALEMENT

Taille *1m. 77*

Cheveux *châtains*

Moustache *americaine*

Yeux *marbrés*

Signes particuliers

Nez } Dos *surveillé* Base *horizontale*

Dimension *moyenne*

Forme générale du visage *ovale*

Teint *mat*

Empreinte digitale

Signature du titulaire
Jean Regulier

PREFECTURE DE POLICE
SERVICES

ROSA TORAN

Josep Miret Musté
(1907-1944)

Conseller de la Generalitat, deportat i mort
a Mauthausen. Militància política,
acció institucional i lluita antifeixista

Edicions 62

Barcelona

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 917021970 / 932720447).
Tots els drets reservats.

© Rosa Toran, 2017

© d'aquesta edició: Edicions 62, s. a.,
Diagonal, 662-664, 08034 Barcelona.
info@edicions62.cat
www.edicions62.cat

Fotocomposició: Àtona Víctor Igual, s. l.

Imprès a Limpergraf

DIPÒSIT LEGAL: B. 20.458-2017
ISBN: 978-84-297-7618-8

ÍNDEX

<i>Pròleg</i> , de Josep Fontana	7
<i>Prefaci</i>	11
1. ORÍGENS, FORMACIÓ I ACCIÓ POLÍTICA	17
Anys de joventut	17
Lideratge a les Joventuts de la Unió Socialista de Catalunya	21
Per una nova línia sindical	24
2. REVOLUCIÓ ENFRONT DE REFORMISME	37
Les crítiques a la República d'intel·lectuals	37
El combat contra la dreta. L'Aliança Obrera	42
Després del 6 d'Octubre. La polèmica intel·lectuals i obrers	50
3. VERS LA UNIFICACIÓ DELS PARTITS MARXISTES	57
Un procés difícil	57
Els Fronts Populars i el naixement del PSUC	66
4. TEMPS DE GUERRA I REVOLUCIÓ	83
La lluita per la defensa de la República a la rereguarda	83
Comissari polític als fronts de guerra	94
5. EL COMBAT CONTRA EL NAZISME A FRANÇA	113
L'activitat a la Resistència	113
Detenció i empresonament	127

6. DEPORTACIÓ A MAUTHAUSEN	139
7. MEMÒRIA I RECONeixEMENT	151
ANNEXOS	165
<i>Annex núm. 1</i>	
Articles escrits per Josep Miret a <i>Justícia Social</i>	167
<i>Annex núm. 2</i>	
Articles escrits per Josep Miret a <i>Treball</i>	171
<i>Annex núm. 3</i>	
Intervencions de Josep Miret ressenyades a <i>Treball</i>	173
<i>Notes</i>	175
FONTS	187
<i>Arcius</i>	189
<i>Bibliografia</i>	191
<i>Premsa</i>	195
<i>Índex onomàstic</i>	197
<i>Procedència de les imatges</i>	203

ORÍGENS, FORMACIÓ I ACCIÓ POLÍTICA

ANYS DE JOVENTUT

Josep Miret Musté nasqué a Barcelona el 14 de setembre de 1907, en el si d'una família senzilla i d'orígens camperols procedent de Mont-ral —un petit poble de la serra de Prades— i que progressivament havia anat emigrant, primer cap a la Riba, també a Tarragona, i després a Juneda (Lleida), fins que els pares, Gabriel i Magdalena, s'instal·laren al carrer Aribau número 5 de Barcelona, i més endavant, al mateix carrer, a la porteria del número 68 i al pis 4t 2a. El pare tenia un taller de serralleria, fet que influirà en la futura dedicació de Josep, i més tard, a la postguerra, la família regentà una botiga de queviures al carrer Pas de l'Ensenyança.

Era el més gran dels cinc germans —dos nois, Josep i Conrad, i tres germanes, Francesca, Joana i Magdalena— en una família conservadora i clerical, en contrast amb la militància política d'esquerres dels dos germans i de la germana petita Magdalena, tots tres afiliats al PSUC.

Josep Miret començà ben aviat, als tretze anys, a treballar com a aprenent de manya al taller Vídua de Jaume Bunti del carrer Indústria 103, però decidí emprendre estudis per perfeccionar-se en l'ofici, tal com ell mateix ressenyà en el qüestionari que hagué de respondre per accedir al curs preparatori de manyanys de l'Escola Elemental del Treball: «Em plauria que em deixés en-

trar com alumne en aquesta Escola, puix, encara no estic prou adelantat en l'ofici de maña que es el que jo segueixo perquè m'agraden molt els oficis d'art.

»Sense res més que dir-li i esperant em deixarà entrar a l'Escola em despedeixo de vostè.

»El seu servidor que li estreny afectuosament la ma».¹

Així, el jove Miret, un cop aprovat l'examen d'ingrés, esdevingué alumne de l'Escola del Treball des del curs 1921-1922 fins al 1929, estudis que compaginà amb la seva feina al taller del carrer Indústria. Els expedients acadèmics donen fe de l'aprofitament acadèmic d'aquests anys, amb unes qualificacions excel·lents i una progressió en els estudis que començaren amb els de màquina de màquines, fins a assolir la titulació d'oficial repujador l'any 1927 i la de mestre obrer el 1929. També cursà ensenyaments de francès i destacà en les proves de gramàtica i redacció, de la qual tenim un exemple corresponent al primer curs de la seva estada a l'escola, amb les correccions fetes pel professor:

ELS SIS COMPANYS

Un dia es varen reunir sis camperols per parlar dels seus assumptes, i un d'ells digué:

Com m'agradaria veure el mar! Aquesta massa líquida de la que tantes meravelles s'en contenen. I acte seguit els proposà anar-hi un dia qualsevol a veure-la. A tots els seus companys els hi agradà la proposta i varen acordà unanimitat anar-hi el dia següent. A l'endemà els sis companys es posaren en camí i al arribar a un pla immens on hi havia camps de blat, creient, que la ondulació del blat que movia el vent, que allò era el mar es llençaren tots alhora sobre el blat nedant furiosament. Al cap d'un moment s'alçaren i vegeren prop seu un pou esfereïdor. Creient-se que un d'ells hi havia caigut es contaren, però el que contà, sols contà a els altres, sense contar-se a ell mateix: «un... dos... tres... quatre...cinc, en falta un» i tots ple-gats cridaren: Tomàs... Tomàs... Acte seguit varen posar una fusta travesera en el pou i un d'ells, el més potent de tots, s'hi agafà de

braços, un altre s'agafà als seus peus i així successivament. Quan hi foren tots el de dalt de tot preguntà: Juan... que fa, els veus... va contestar en Juan, es que jo em canso i les mans em rellisquen. I afegí després: agafeu-vos fort que m'ensalivaré les mans. I deixant anar la fusta, com és natural tots caigueren en el abisme espantós i si no els ha tret ningú encara hi deuen esser

JOSEP MIRET ²

Els anys d'estada de Josep Miret a l'Escola del Treball coincidiren amb una etapa decisiva de la seva formació laboral i cultural, com un exponent clar dels objectius amb què havia estat fundada l'escola. La institució creada per la Mancomunitat va ser dirigida per l'enginyer Rafael Campalans, des de 1917, un dels fundadors de la Unió Socialista de Catalunya, partit on Miret iniciarà la seva militància política. El centre, a més de la formació tècnica d'obriers especialitzats, també aspirava a donar-los una educació humana i social, dins l'objectiu de facilitar-los la integració en el procés modernitzador, econòmic i cultural d'una Catalunya en transformació, en el marc del projecte autonomista de la Lliga Regionalista. Així, a banda del bagatge per a les professions del demà, els alumnes adquirien un pòsit d'aprenentatge que incloïa el conreu de la llengua catalana i el coneixement de les bases de la cultura pròpia; fonaments que de ben segur serien aprofitats pel jove Miret amb vista al seu posterior exercici del publicisme.

Campalans mantenia un contacte directe amb els alumnes del centre i s'hi adreçava per fer-los avinents els objectius de l'aprenentatge pensant en el seu futur personal i col·lectiu. Una carta d'encoratjament adreçada a Josep Miret, el 24 de març de 1922, quan era un novell a l'Escola, ho deixa ben provat:

És, però, necessari que no ajorneu per demà la realització dels vostres propòsits. Feu que el dia d'avui assenyali una fita en la vostra

vida d'home que aspira al seu millorament [...] Penseu que en aquests anys de la vostra joventut us jugueu tot el vostre pervindre [...] i que, PEL QUE ARA FEU, sereu demà un home selecte entre els homes, guiador dels altres, i triomfareu en les lluites de la vida, o bé us quedareu sempre en els darrers llocs, i pesaran damunt vostre les tasques més feixugues de la humanitat.

Amb la plena confiança de que sabreu reconèixer els nobles desigs que em mouen a escriure-us, i de que en nom de l'Escola del Treball, obra de tots, us estreny la mà, el vostre amic.

EL DIRECTOR³

L'aprenentatge cultural dels treballadors no estava, però, exclusivament en mans d'institucions reglades. A la dècada dels anys vint, en plena ebullició política i sindical, s'esperonaven les ànsies dels joves inquietos, socialment i intel·lectual, per adquirir formació ideològica als ateneus i entitats de la ciutat, com l'Ateneu Enciclopèdic Popular, on convivien obrers amb professionals, escriptors i artistes, i on s'impartien diversos cursos de marxisme. Així doncs, no és estrany que Miret es mogués en aquest ambient de treballadors i estudiants polititzats i que, durant la seva etapa d'estudiant a l'edifici del carrer Urgell, organitzés una biblioteca volant i un cicle de lectures comentades, que serviren per donar a conèixer a altres companys textos de Marx, Engels i Lenin.

Durant aquests anys també es distingí en la pràctica esportiva com a jugador de rugbi, afició compartida pel seu germà Conrad. Des d'inicis del segle xx, dels cercles de l'obrerisme culte, com l'AEP mateix o el CADCI (Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria), sorgiren iniciatives per facilitar la pràctica de l'esport, i aquestes mateixes entitats tingueren equips de rugbi organitzats entre els anys vint i trenta. Josep visqué moments d'esplendor com a jugador de la secció del FC Barcelona, que arribà a guanyar totes les competicions el 1932, i justament

aquest any i l'anterior viatjà a França per participar en diversos partits amb la Selecció Catalana de Rugbi. Amadeu Bernadó glossà la seva vessant esportiva en els termes següents: «Miret era un terrible jugador de rugbi quan no estava tan de moda com ara. Amb la pilota ovalada, el Pep feia la competència al Sancho del mateix "Barcelona" amb la de futbol».⁴

Les relacions entre política i esport estaven a l'ordre del dia: des de la identificació de clubs amb el nacionalisme català, com en el cas del Barça, al qual aquesta singularitat va suposar el tancament del camp de les Corts durant la dictadura primoriverista, fins a l'exaltació de la pràctica esportiva com a magnificació de les superioritats ètniques dels pobles que difonia el feixisme. No en-debades, *La Rambla*, la publicació fundada el 1930 per Josep Sunyol i Garriga, president del Futbol Club Barcelona i diputat a Corts que morí afusellat per les tropes rebels l'agost del 1936, es reivindicarà com un diari d'«esport i ciutadania», ensems que des dels sectors obrers s'apostava per l'esport com a mitjà de regeneració social.

LIDERATGE A LES JOVENTUTS DE LA UNIÓ SOCIALISTA DE CATALUNYA

En els anys finals de la dictadura de Primo de Rivera, Miret començà a destacar pel seu lideratge i les seves accions de combat, tot organitzant i encapçalant manifestacions de protesta contra el règim, que n'acceleraren la desaparició. Anava guanyant prestigi per la seva capacitat organitzativa, alhora que aprenia a defensar-se de la policia amb l'única arma que posseïa, els mànecs dels martells.⁵

Als vint anys, quan compaginava la seva vida laboral al taller de serralleria i els estudis a l'Escuela del Trabajo, tal com se la denominava en els anys de la dictadura, canalitzà les seves inquietuds.

tuds socials vers la militància política, tot apropant-se a la USC, malgrat que el partit, en aquells moments, estava immers en una situació de crisi i descens de la militància.

La Unió Socialista de Catalunya, fundada com a moviment el 8 de juliol de 1923 per integrants de la Federació Catalana del PSOE, per republicans catalanistes i per alguns membres de la CNT, sota el lideratge de Rafael Campalans, Gabriel Alomar, Josep Comaposada i Manuel Serra i Moret —el seu principal teòric—, pretenia esdevenir una formació socialista específicament catalana, fet que determinà l'expulsió del PSOE dels seus integrants, tot i que els estatuts de la USC contemplaven l'opció de compartir les dues militàncies.⁶ Els seus eixos fundacionals eren el socialisme, la reivindicació nacional catalana, el reformisme gradualista i la no-violència i el seu propòsit d'agrupar intel·lectuals i obrers per aconseguir aquestes fites. *Justícia Social*, el setmanari publicat des del novembre del 1923, n'esdevindrà el portaveu, i destacarà pel seu interès pel món del cooperativisme obrer. La consolidació de la formació es veurà fortament retardada a causa del cop d'estat de Primo de Rivera.

Tot i que la seva militància estava integrada bàsicament per professionals i intel·lectuals, la USC va valorar la necessitat que fos la classe obrera la que assumís la direcció de la lluita contra la dictadura. Amb aquesta finalitat es proposà impulsar la creació d'un Front Únic d'Oposició, que no va tenir èxit per les reticències de la CNT i per les relacions de connivència que el PSOE establí amb el règim militar. El fracàs de la iniciativa i la repressió ajudaren a la seva disgregació en marxar a l'exili argentí Manuel Serra i Moret, un dels seus principals dirigents, i fins i tot el setmanari, *Justícia Social*, deixà de publicar-se des del març del 1926.

A partir del 1931, tot i que encara estava en plena descomposició organitzativa, la USC aconseguí incorporar els seus dirigents a la política institucional de la nounada República. Amb un cert paral·lelisme amb la resta de l'Estat, on la coalició republicano-

socialista assolí el triomf electoral, la inclusió de la USC a les llistes electorals de les convocatòries del 1931 i 1932 conjuntament amb la recent creada ERC, permeté a Manuel Serra i Morret i a Rafael Campalans assolir un escó a les Corts de Madrid, a partir de les eleccions constituents del juny del 1931. L'exercici dels càrrecs parlamentaris, si bé els situaven en l'àmbit de la presa de decisions polítiques, els restava dedicació a les tasques de consolidació de la formació, paper que assoliren Estanislau Ruiz Ponseti i, sobretot, Joan Comorera Solé, arribat de l'exili a l'Argentina, a partir de la feina d'estructuració organitzativa i de la direcció de *Justícia Social*, reapareguda l'11 de juliol de 1931.

Amb seu al barceloní carrer de Sant Pere Més Alt número 29, el partit prengué embranzida, amb la progressiva constitució de seccions a tot Catalunya, especialment a comarques amb pes del cooperativisme, com el Barcelonès i el Maresme, i pogué celebrar el seu primer congrés, amb caràcter constituent, l'abril del 1932, en el qual Comorera fou elegit secretari general.

Josep Miret fou en tot moment un fidel aliat de Comorera, de qui es convertí en secretari particular, i anà augmentant el seu protagonisme dins la formació, sobretot a partir de la constitució, el 20 de juliol de 1931, de la Comissió Provisional de la Joventut Socialista d'Obrers i Estudiants. La funció d'aquesta comissió era redactar els estatuts i fer actes de propaganda, i quedà encapçalada per Miret, seguit de Lluís Torrens-Ibern, Tomàs Amat, Jordi Folch i Pi, Marcellí Barbarà i Rafael Pi, mentre que Comorera era el delegat del Comitè Executiu.⁷ Al cap de pocs dies, el 24 d'agost de 1931, a l'assemblea constituent de la Joventut Socialista de Barcelona, a la seva seu social al número 3 del carrer del Carme, s'aprovaven els seus estatuts i un manifest adreçat a l'opinió pública, al mateix temps que Josep Miret passava a ocupar una vocalia.⁸

Fou el punt d'arrencada per esdevenir no tan sols protagonista en els actes de les Joventuts, sinó que en nom d'aquestes parti-

cipà en la dinàmica del partit. La primera ocasió en què prengué la paraula —un acte per a ell de gran transcendència, tal com evocà— fou en la inauguració del local de la USC al districte VI, al carrer Provença número 131, el 22 d'octubre de 1932. Les seves paraules defensaren la implicació de la joventut en la vida del partit, sense estridències, alhora que feia una crida als obrers manuals a tenir-hi una part més activa, amb la seguretat que podrien aprendre doctrina dels intel·lectuals, que desenvolupaven una brillant actuació en tots els sectors públics.⁹

PER UNA NOVA LÍNIA SINDICAL

Des del 1931 començà la seva activitat publicista des de les pàgines de *Justícia Social*, en les quals desplegaria els seus punts de vista sobre temes diversos, des de la situació de les presons fins a la no-violència com a estratègia política. I per damunt de tot, destacà la seva preocupació per detectar les contradiccions de l'evolució del règim republicà en relació amb l'obrerisme, sense deixar d'escriure sobre l'autonomia catalana i al voltant dels girs de la situació internacional.

Dels seus escrits es pot copsar la seva aportació al debat polític en el si de la USC. Pel que fa al tema sindical, des dels primers articles Miret, en la línia del partit, es presentà com un fervent anticenetista, i denuncià el caràcter utòpic de l'anarquisme i la malversació d'esforços que suposava la «gimnàstica revolucionària» propiciada per sectors de la CNT, que tan sols abocava a una repressió més gran. Al contrari, considerava imprescindible la col·laboració dels sindicats amb les institucions abans que els enfrontaments, afirmació, no obstant, matisada per la constatació del fort desencís dels treballadors davant la política republicana.

Si bé la CNT havia acollit des de les primeres dècades de segle bona part de l'obrerisme català, alguns dels seus integrants

esdevingueren futurs impulsors i dirigents de partits del ventall socialista i comunista. Així ho exemplifica la trajectòria del que serà un futur company de partit de Miret, Rafael Vidiella, el qual, amb un paper destacat dins la CNT, s'integrà primer a la UGT, l'any 1932, i després a la Federació Catalana del PSOE. Amb la nova etapa republicana, afirmaven que havia arribat l'hora de fer política.

En el primer dels articles sobre els «Errors sindicals»,¹⁰ Miret considerava una greu conseqüència de l'apoliticisme la cessió a les classes oligàrquiques i explotadores de tots els organismes estatals, que disposaven dels mitjans coercitius per oprimir les classes treballadores, posició que servia per «oferir al capitalisme el coltell pseudodemocràtic amb el qual després serem occits». Al contrari, reclamava la participació activa dels obrers en la vida política: «Què millor per als obrers que tenir representació en tots els organismes de la nació? Què millor per als obrers que el control de la direcció i la direcció mateixa dels afers socials, econòmics i polítics del país? Per què aquesta obcecada obsessió a cedir eternament en mans de les classes explotadores els mitjans de govern del nostre poble?». Concloïa que la superació de l'apoliticisme demanava un canvi en les rutines: «els obrers hauríem d'abandonar la posició excessivament còmoda d'espectadors i crítics que ens hem atorgat nosaltres mateixos» per tal d'esdevenir «actors en la gran obra social i demostrar que tant com criticar sabem orientar i construir». No s'estalviava d'atorgar el caràcter de mite a l'argument de la insuficiència o incapacitat política dels obrers i d'adjudicar a les organitzacions sindicals la responsabilitat de proporcionar-los l'educació política necessària.

En el segon article, «L'accent anarquista»,¹¹ Miret reflexionava sobre el caràcter utòpic de l'anarquisme i, tot reconeixent la força sindical de la CNT, reclamava als obrers més incidència en la negociació de les seves peticions laborals, malgrat que això significués deslligar-se de les directrius anarcosindicalistes: «Els

obriers són del sindicat, pertanyen al sindicat, aprofiten la força del sindicat quan es tracta de presentar i aplicar, en lluita amb les classes explotadores, tots els milloraments del treball, econòmics, morals o materials de què senten apetència. Els sindicats representen un nexa d'unió, una força de cohesió per a donar consistència i eficàcia a les justíssimes peticions obreres.

»Però els obrers, en canvi, no es donen compte, no concedeixen la importància a la nota que representa per a la tasca profitosa dels sindicats, el seu llevat anarquista.

»Els obrers que no són, ni volen ser anarquistes... i que són una aclaparadora majoria, seran obligats, si volen conduir a bon port la nau sindical a allunyar dels llocs de comanament, tots aquells que per llurs tendències anarquistes representen un perill de naufragi».

Un naufragi provocat, al seu entendre, per una ideologia utòpica, que amb la seva excessiva confiança en l'evolució de l'esperit humà, menystenien les discrepàncies i problemes de la vida social. L'anarquisme només podia tenir viabilitat en «un món de superhomes» o derivaria en «una altra època, miserable, de badalls i migdiades beatífiques, que ens retornarien, a la llarga, a l'estat salvatge de l'home primitiu».

El perill anunciat planava en l'ambient. Els sectors més radicals de la CNT no dubtaven de la viabilitat de la seva tàctica d'agitació contra la República burgesa mitjançant vagues generals, els assajos de la «gimnàstica revolucionària», que els havia de permetre atacar i enderrocar el poder. Però, a la pràctica, s'accentuava la repressió i s'endurien les condicions de negociació sindical. Miret, corprès per les escenes que presencià personalment al carrer Ferran i a la Via Laietana d'un d'aquests intents, la vaga del 3 i 4 de setembre de 1931, que deixà Barcelona paralizada i provocà morts i ferits en enfrontaments amb la policia a diversos indrets de la ciutat, en el seu article «Fins a quan? Lliçó tràgica»,¹² amb el llenguatge èpic que seria tan comú al llarg de la

seva vida militant, qualificà les jornades de tràgiques i lamentables, «amb barreja d'entusiasme, angoixa i bandarreria... que han deixat al descobert, una vegada més, els instints més baixos dels homes de tots colors». I sense deixar de denunciar l'actuació de les forces de l'ordre, que «simbolitzava de manera crua i tràgica tota la inflexibilitat, tota la violència, tota la crueltat que desplega l'home en la caça de l'home», es dolia de la inutilitat de l'esforç dels que acabaren detinguts: «En llurs rostres, tothom ha vist la serenitat, la confiança, la seguretat que dona a l'home la convicció d'haver lluitat com a bons en la defensa d'un ideal, equivocat o no. Però nosaltres hi hem vist quelcom més: el temor d'un esdevenidor immediat, ple de tenebres i espesses nuvolades; hi hem vist la temença d'haver realitzat un sacrifici estèril que vagi a augmentar la llista començada... Aleshores mentre els “nostres companys descarriats” eren conduïts veloçment qui sap on, han desfilat per la nostra imaginació una inacabable corrua d'imatges i records que en un imponent conjunt formen el contingut del nostre martirologi obrer... Fins a quan?»

Pocs dies més tard, Miret reblava el clau de la inutilitat de l'ús sistemàtic de la vaga en l'article «Les vagues com a sistema»,¹³ fins i tot les plantejades amb vista a reclamacions laborals, si no hi havia certesa que els seus objectius fossin assolibles: «Creure que indefectiblement totes les vagues i en qualsevol circumstància es guanyen sempre, és un excés d'infantilisme [...] de vagues guanyades en tota la integritat de les exigències obreres (no es prengui aquest mot en el seu sentit pejoratiu), no en recordem gairebé cap [...] Cal que els sindicats no es llancin més a l'aventura, mentre no comptin amb un fons de resistència suficient per aguantar qualsevol vaga, encara que això obligui els sindicats a mantenir durant un període transitori d'un, dos o tres anys un silenci expectant i beneficiós. Cal que [...] hom demani, només, allò que es pugui preveure amb garantia d'encert que la classe burgesa pot donar, i, en aquesta situació, mantenir-se ferm sense transigèn-

cia. I cal [...] que els dirigents dels sindicats tinguin un mínim de coneixements políticoeconomicoindustrials, per saber ajustar les reivindicacions obreres a les possibilitats del moment i aprofitar tots els avantatges propicis per a reeixir».

Si bé a la Catalunya industrial de les ciutats grans i mitjanes la reivindicació social estava canalitzada pels sindicats obrers, el camp català era un sector que expressava el seu descontentament entorn de la Unió de Rabassaires, propera a ERC, que augmentà significativament l'afiliació a partir del 1931. A més, entre la pagesia existia també una forta tradició cooperativista que encaixava en la línia d'acció política de la USC, el partit que reclamava alternatives a partir d'aquest model, enfront del rígid estatisme soviètic dels primers anys revolucionaris. Això ho exposà Emili Mira en la conferència «El problema agrari a Rússia»¹⁴ pronunciada a la Cooperativa Agrícola de Barberà, que fou glossada per Miret a les pàgines de *Justícia Social*.

En altres zones de la península la situació era molt més tensa, amb un camperolat que arrossegava una condició quasi servil de jornalers i peonatges. Famílies abocades a la desesperació i les reaccions airades en constatar la lentitud dels avenços vers la desitjada reforma agrària promesa per la República eren el mostrari de la frustració. A poblacions petites i amb poca tradició de lluita sindical qualsevol manifestació o vaga pagesa o obrera podia comportar efectes dramàtics a partir dels consegüents enfrontaments violents. En efecte, no faltava el recurs fàcil dels sectors benestants i dels propietaris de reclamar l'actuació de la força de l'ordre tradicional per excel·lència, la Guàrdia Civil, aleshores comandada pel general Sanjurjo.

Josep Miret en l'article «Moments dolorosos»¹⁵ incidí en els esdeveniments ocorreguts a pobles fins aleshores desconeguts i tornats tristament famosos, com Épila, Xeresa, Castilblanco i Arnedo. Alertava de les ànsies de transformació social que els fets traspuaven i considerava pueril que, en lloc d'afrontar-ne les cau-

ses, el pacte de la fam, l'Estat no valorés la necessitat de modificar els aparells repressius. «La veritable causa que avui empeny els homes, no ja a plantar cara a la força pública sinó a emprendre l'ofensiva contra ella, ens adverteix l'existència d'un estat de rebel·lió, d'un ambient revolucionari, d'unes ànsies, d'uns anhels de profunda transformació social. És per això que considerem pueril, burlesc, que hom cregui la solució en la transformació de la indumentària d'un cos armat o en el supliment d'uns armaments mortífers per uns altres [...] La veritable causa [...] no és altra que la situació actual que obliga els nostres semblants a viure, a morir en la indignació i la visió de la perspectiva d'un pervindre pròxim més miserable, més espantós encara que el present». I afirmava que l'allargament del calvari i la sang vessada per milers de víctimes no impedirien la prossecució de la lluita: «que ningú cregui, però, que l'espectacle horrible d'aquests horrors, d'aquestes vexacions, ens acovardeixen. Al contrari, ens esperonen. I ens fan creure en la victòria final [...] I ens hi fan creure perquè hem observat com, d'una manera general, les víctimes propiciatòries, els màrtirs i els apòstols desinteressats i generosos, són gairebé sempre parits per la gran família obrera».

No cal dir com els efectes de la depressió del 1929 eren a la base de la greu crisi de treball que afectava la majoria de sectors econòmics, i l'atur forçós esdevingué un mal endèmic, causa del fort malestar social. Miret denuncià la gravetat de la situació en les frases desgranades a «Diuen que no hi ha crisi»,¹⁶ un article en el qual criticava directament el diari catalanista *La Publicitat* amb un to d'agra ironia: «Mentre no vegem els homes rosegar-se les entranyes mútuament, mentre no els vegem caure pels carrers víctimes del setge fonament terrible de la fam i la indignació [...] la crisi no és altra cosa que un mite [...] No hi ha crisi? Evidentment, no hi ha crisi per qui no en sent les conseqüències [...] Nosaltres afirmem que hi ha crisi i que aquesta presenta caràcters greus. I que amb comptades excepcions, com és el ram del tèxtil,

la crisi afecta tots els rams de la producció nacional. ¿Voleu assegurar-vos de la veracitat de la nostra afirmació? [...] Recorreu tallers, fàbriques i magatzems i digueu-nos quants són aquells en els quals treballa el personal íntegre, amb les jornades íntegres. Observareu com, d'una manera general, o s'ha reduït el nombre d'obrers, o s'ha limitat la jornada de treball».

La crisi aguditzava les contradiccions socials, ja prou accentuades per les arcaiques estructures que havien ajudat a perpetuar la monarquia tradicional. Però les esperances dipositades en el nou règim republicà aviat s'esvaïren, sobretot entre els sectors més febles de les classes populars que veïen com no eren ateses les seves justes demandes, mentre els governs quedaven lligats de mans pel boicot de les classes dominants vers qualsevol iniciativa reformista, i que, a més, exigien mantenir la influència sobre els instruments de control de l'ordre públic. En aquest sentit no és estrany que les reformes empreses per Victòria Kent, des de la Direcció General de Presons, per humanitzar el sistema penitenciari fossin denunciades per les dretes com a intents de buidar els establiments de reclusió, fins a aconseguir la seva dimissió l'estiu del 1932.

De fet, una de les conseqüències de les formes de protesta més radicals, generades per l'agut malestar social, fou que les cel·les de les presons tornaren a omplir-se i tornaren mètodes repressius extrems, com les deportacions, enmig del debat sobre la pena de mort. Pocs mesos després de la dimissió de Kent, Miret publicà l'article «El treball a la presó»,¹⁷ en el qual reflexionava sobre les necessàries reformes que ja s'havien endegat a molts països amb èxit. Es declarava totalment partidari de l'abolició de la pena de mort i de la necessitat d'establir tallers d'aprenentatge per als reclusos com una eina de futura reinserció, en la línia preconitzada per l'advocada republicana, partint de la premissa que la impotència econòmica era la causa de la majoria de delictes. «Suprimim les causes i suprimiren els efectes. Donem a tothom

els mitjans necessaris per a guanyar-se la vida, i evitarem la continuació de dues nafres vergonyoses com són la delinqüència prohibida i perseguida com és robar, matar i la delinqüència permesa i tolerada com és ara la prostitució. En el règim penitenciari els homes tendeixen a embrutir-se i no tenen els mitjans per a entretenir llurs ocis, si no tenen una ocupació que tendeixi a fer-los oblidar tots els inconvenients, totes les penalitats d'un règim d'isolament i limitació. És per això que creiem ineludible l'establiment de tallers dins les presons. Perquè així donarem oportunitats als reclusos per autoalliberar-se, per a dignificar-se... per a obtenir un mitjà que serveixi per donar-los les oportunitats econòmiques necessàries per a poder-se mantenir quan arribi el moment de complir la condemna».

Les tensions socials no eren però l'únic front en què els governs republicans es debatien, enmig de la resistència del conservadorisme tradicional. Un dels temes que encengué més els sectors dretans va ser la promesa d'un règim autonòmic per a Catalunya, amb unes prerrogatives que havia de definir un futur estatut. El debat parlamentari a les Corts, allargat des de l'agost del 1931 fins al setembre del 1932, no va fer més que reflectir l'obstinació de la dreta espanyolista en la seva defensa de la unitat nacional, compartida també per sectors de l'esquerra; realitat que posava de manifest la necessària cooperació dels polítics republicans no catalans en l'assoliment d'una fórmula autonòmica per a Catalunya. La USC participà activament en la ponència redactora del primer projecte d'Estatut en la figura de Rafael Campalans, que també tingué presència activa en els debats a Madrid com a diputat a Corts. Des de *Justícia Social* es donà suport a les campanyes per a la seva aprovació, però no es compartiren algunes de les reaccions produïdes a Catalunya.

Miret, en l'article «Prou “Segadors”!»,¹⁸ publicat arran de les manifestacions de rebuda dels parlamentaris catalans que tornaven de Madrid, un cop aprovat l'Estatut, considerava que el cant

de l'himne català era inapropiat; una opinió també repetida a les pàgines de *Justícia Social*. Per al nostre protagonista, era inadequat entonar estrofes que podien esperonar rebuig: «Bon cop de falç! No, ja n'hi ha prou d'aquest color! El nostre deure, avui, és enterrar dins l'arxiu històric i folklòric aquells cants que com *Els Segadors* porten dintre seu essència agressiva, apta per a despertar la indignació en l'esperit dels pobles germans i afany de venjança. Ja ha passat a la història l'hora dels odis destructors!... Són moments d'aproximació constructiva [...] Des del 14 d'abril de l'any passat ençà, han dit els intel·lectuals i polítics nostrats i hem repetit a centenars de vegades, fins a la sacietat, els ciutadans tots, que la nostra ambició no era sols aconseguir l'alliberament de Catalunya sinó la de tot Espanya. I aquells, adreçant-se als no catalans que acudien a escoltar les seves veus alliberadores, els tractaren com a germans [...] I després d'haver fet néixer en els cors dels no catalans la il·lusió que els nostres odis i els nostres afanys de revenja s'havien extingit [...] i que aquesta animadversió i antipatia s'havien convertit en simpatia i amor, cantem a tota veu *Els Segadors* “bon cop de falç”, “gent ufana i superba” —a l'endemà de rebre dels germans espanyols el consentiment a la nostra autoalliberació». Concloïa Miret que l'himne podia cantar-se quan l'esperit i l'ànima de Catalunya eren oprimits i vexats, quan la llengua era prohibida o quan arribaven governadors que odiaven Catalunya, «però avui que tenim plena llibertat [...] gràcies a la comprensió dels germans d'Espanya, no hem de cantar-lo si volem estalviar un atac a aquesta mateixa comprensió».

Possiblement el to de l'article obeïa a un esperit de prudència negociadora. A més, el que podem constatar a través dels seus escrits d'aquell moment és el seu contundent repudi de la violència i la defensa de la resistència passiva enfront de l'opressió dels pobles que aspiraven a la seva llibertat, tal com glossà en els casos d'Irlanda i de l'Índia. A «Màrtirs de la llibertat»,¹⁹ els protagonistes eren MacSwiney, l'alcalde de Cork, i el Mahatma Gandhi.

MacSwiney havia mort el 1920 a conseqüència d'una vaga de fam de seixanta-tres dies, arran de la seva detenció per la campanya d'alliberament d'Irlanda. Comparava la dura actitud del govern britànic d'aleshores amb la posició de respecte que mantingué davant la vaga de fam de Gandhi, «el gran Ànima del poble hindú, de l'Apòstol d'un poble crucificat [...], repetia el gest viril de condemnar-se a la mort per consumpció en holocaust per l'alliberament evolutiu de tot un poble». Tanmateix, en aquest cas, Anglaterra tingué por que es repetís el moviment de protesta arran de la mort de l'alcalde, que ocasionà en la consciència dels anglesos un sentiment de vergonya, «el mateix sentiment de vergonya que s'apodera del metge quan deixa morir un pacient sense esgotar tots els recursos que li ofereix la ciència», i també per evitar posicionaments més violents per part dels nacionalistes hindús. Havia sigut, a parer seu, el triomf de Gandhi sobre Anglaterra.

Miret repregué l'allusió a la figura de Gandhi, amb admiració, en la seva crítica a l'aprovació d'un pressupost del Ministeri de la Guerra pel govern de la República, i en la seva defensa del desarmament a «La pau dels pobles»: ²⁰ «Nosaltres som dels que creïem que Espanya amb la República donaria un exemple a la humanitat sencera en la qüestió bèl·lica. Cal que els exemples es repeteixin incessantment. Dinamarca s'ha desarmat. Espanya s'havia de desarmar. Darrere nostre altres pobles ho haurien fet. Així hauríem reduït cada vegada el nucli de pobles imperialistes i els hauríem exposat al blasma universal». No obstant, no es considerava illús ni fatalista, ja que per a un desarmament integral, calia primer desarmar les consciències i acabar amb les trajectòries dels països abocats a la pugna per ocupar llocs de preeminència en la jerarquia mundial.

El gener del 1933 tingué lloc un nou episodi de la «gimnàstica revolucionària» amb una crida a la insurrecció per part de la CNT-FAI, que va encendre la flama del comunisme llibertari des

de les comarques mineres de l'Alt Llobregat fins a la ruralia de Casas Viejas a Cadis i que se saldà amb una cruenta repressió. L'aixecament fracassat va fer aprofundir encara més les crítiques a la CNT entre els mitjans sindicals de la USC.

Miret, afiliat al ram metal·lúrgic de la UGT, junt amb altres representants de diferents sectors productius, signà el manifest «Als treballadors de Catalunya»,²¹ en nom del Comitè Sindical de Catalunya, adreçat a tots els treballadors i militants dels partits de classe, per la tasca de ressorgiment sindical del proletariat. Per als signants no es podia «tolerar per més temps que en nom del proletariat es treballi inconscientment per provocar una reacció de les dretes i l'entronització d'un govern de força que ofegui aquelles llibertats individuals i collectives suara conquistades i que la massa va demostrar que volia i vol [...] No pot ser tolerat tampoc que una tàctica d'aldarulls sistemàtics elimini de l'ordre del dia de les nostres preocupacions els problemes que té plantejats la classe obrera i que reclamen solucions immediates i no pas frases fortes i actituds provocadores [...] amb la CNT no hi ha res a fer. El vell organisme serà per sempre més el que n'ha fet aquest conglomerat de l'anarquisme decadent i immoral, la FAI, o en el que en farien els del grup cismàtic dels trenta deixant-hi aixoplugar la FAI [...]».

Inclús es posava èmfasi en la possibilitat que s'acabessin de desfigurar els aspectes més avançats de la República, quan, poques setmanes després de la seva proclamació, un seguit de vagues inoportunes havia demostrat que la central anarquista «era impermeable als alligonaments d'un esdeveniment històric tan transcendental, com un canvi de règim». Calia, doncs, reaccionar contra aquella realitat: «L'hora és arribada de posar les bases d'un moviment sindical capaç de complir la seva missió. Els elements d'aquest moviment sindical consisteixen en la formació d'una sòlida consciència de classe; en la independència respecte a partits i sectes; en l'eficiència en la lluita contra el capitalisme; en

un principi de responsabilitat i de moralitat administrativa, i en una obra de capacitació per a la tasca de regular a profit de tots la riquesa social».

Cal notar que, entre els promotors de la crida, la majoria pertanyien al sector mercantil o eren obrers especialitzats, com Miret mateix, realitat que explica la seva distància amb bona part de les bases de la CNT. En conseqüència, el manifest incloïa els fonaments del pla de treball per a l'obra de construcció sindical, que esbossava les línies d'actuació d'un sindicalisme reformista de classe. Es tractava de l'aplicació de la legislació social per a tots els treballadors; reforma dels Jurats Mixtos; control per regular els acomiadaments i evitar les causes de l'atur; assegurança social contra l'atur forçós; creació de comitès de fàbrica i tallers; promulgació de la implantació del control obrer, i cerca de la col·laboració amb el proletariat internacional per tal de fer front al capitalisme.

Aquesta crida a la constitució d'una nova força sindical i d'allunyament definitiu de la CNT trencava amb el que havia sigut l'acord de la ponència sindical en el I Congrés de la USC de l'abril del 1932, que plantejà la llibertat de sindicació per ampliar àrees d'influència entre els medis obrers, en sintonia amb la voluntat de Comorera de no distanciar-se de la CNT. Però el projecte de construcció d'un nou espai sindical per part de la USC quedà aviat diluït per la proposta de fusió amb la Federació Catalana del PSOE, a instàncies d'aquesta última, fet que havia de convertir la UGT en el sindicat de la nova formació, a la qual pertanyia Josep Miret.

Amb un lideratge cada cop més fort de Joan Comorera en l'executiva, a mitjan juliol del 1933 es produí la fusió, decisió no exempta de problemes amb la matriu dels socialistes, que no veié amb bons ulls l'autonomia de la federació catalana del partit. La unió, però, va ser efímera, amb divergències respecte a la formació d'un Front Obrer amb l'ala més radical del PSOE amb vista a

les eleccions del novembre del 1933, o la col·laboració amb forces no socialistes, com s'esdevingué finalment a Catalunya amb l'entrada de Joan Comorera al govern de la Generalitat presidit per Lluís Companys el gener del 1934 després de la mort de Francesc Macià, fet que produí el trencament definitiu. En el camp sindical es feu palesa la derivació d'aquesta discordança, de manera que la USC creà la Unió General de Sindicats Obrers de Catalunya, com a branca dins la UGT, en la línia de l'esmentat manifest «Als treballadors de Catalunya», signat, entre altres, per Josep Miret.